

COVID-19 SALGINININ NEDEN OLDUĞU BÜYÜK İKİLEM: OKULLAR TEKRAR AÇILMALI MI; KAPALI MI KALMALI?

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Aslı YURTTAŞ¹, Fatma KESİK²

1 Arş. Gör. Kafkas Üniversitesi, Dede Korkut Eğitim Fakültesi, Kars/Türkiye, asliorcan@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0188-9887.

2 Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, Manisa/Türkiye, fatos2299@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-2267-8368.

Geliş Tarihi: 30.08.2020 Kabul Tarihi: 06.01.2021 DOI: 10.37669/milliegitim.787806

Öz: Bu araştırmanın amacı öğrenci velilerinin 2020-2021 eğitim öğretim döneminde okulların kapalı ya da açık olması ile ilgili endişe düzeylerini endişe alanlarını ve bu doğrultuda sürece yönelik çözüm önerilerini ortaya koymaktır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi ve fenomenolojik desen kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'nin çeşitli illerinde yaşayan ve çocukları okul öncesi, ilköğretim, ortaokul ve lise kademesinde yer alan 395 veli oluşturmaktadır. Araştırma verileri 1-20 Temmuz 2020 tarihleri arasında "Eğitimde Normalleşme Süreci Anketi: Veli Formu" aracılığıyla online olarak toplanmıştır. Araştırma verileri, betimsel analiz ve içerik analizi teknikleri kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda, velilerin hem okulların açılması hem de kapalı kalması durumunda ciddi endişeler taşıdıkları, veli endişelerinin okulların açılması durumunda öğrencilerin fiziksel sağlığının olumsuz etkileyeceği; kapalı kalması durumunda ise öğrencilerin eğitimini olumsuz etkileyeceği konusunda yoğunlaştığı ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda velilerin beklentilerini karşılayabilecek bir model olarak kabul edilen hibrit modelin uygulanması ve velilerin görüşlerinin dikkate alınması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19 sürecinde eğitim, Covid-19 sürecinde okullar, Covid-19, salgın

THE PARADOX THAT COVID-19 PANDEMIC HAS CREATED: SHOULD THE SCHOOLS BE REOPENED OR CLOSED?

Abstract:

This study aims to determine the parents' anxiety levels, anxiety fields and suggestions about school buildings' being closed or open in the 2020-2021 academic year. The working group of the research in which descriptive phenomenological design, one of the qualitative research designs, is used consists of 395 parents living in different cities of Turkey. The data of the research were collected online through the "Normalization Process in Education Survey: Parent Form". As a result of the research, it was identified that the parents had serious anxieties in the case of both opening and closing of the schools and while the anxiety fields of parents focused mostly on the students' physical health in the case of opening schools, they focused on students' education and teaching in the case of closing schools. Accordingly, it is recommended to apply the hybrid model, which is considered as a model that can meet the expectations of the parents, and to take into account the opinions of the parents in this context.

Keywords: reopening of schools, closing of schools, Covid-19 pandemic

Giriş

İlk olarak Aralık 2019'da Çin'de ortaya çıkan COVID-19 kısa süre içerisinde tüm dünyada benzeri görülmemiş bir yayılım göstermiş ve Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 11 Mart 2020'de salgın ilan edilmiştir. Bu kapsamda, birçok ülke virüsün yayılım hızını yavaşlatmak için çok sayıda güvenlik önlemleri almış ve sosyal mesafeyi arttırmak, insanların şehir içi ve şehirler arası seyahatlerini kısıtlamak, sınırları kapatmak, iş yerlerinin, alışveriş merkezlerinin, restoranların işleyişini geçici süreliğine durdurmak gibi ülke çapında çeşitli kısıtlamalar uygulamıştır.

Halk sağlığını ve vatandaşların refahını korumak bağlamında uygulanan önlemlerden birisi de okulların kapatılması olmuş (Bailey ve Schurz, 2020), okulların kapatılması birçok ülkede virüsün yayılımını yavaşlatmak için uygulanan bir halk sağlığı aracına dönüşmüştür (Gill Goyal, Hartog, Hotchkiss, ve DeLisle, 2020). Bu kapsamda neredeyse 200 ülkede okullar kapatılmış ve 1.5 milyardan fazla öğrenci bu durumdan etkilenmiştir (UNESCO, 2020). Okulların kapatılması, tüm dünyada eğitim sistemlerinde ciddi bir dönüşümü beraberinde getirmiştir (World Bank, 2020; Chuang, Kaye, Coflan ve Haßler, 2020). Bu doğrultuda eğitimin işleyişinde, eğitim yapısında ve ku-

rumlarında dünya çapında önemli değişikliklere gidilmiş ve radyo, televizyon, bilgisayar, cep telefonu gibi teknolojik aletler aracılığıyla uzaktan eğitim tüm dünyanın eğitim gündemine oturmuştur (Çakan ve Külekçi Akyavuz, 2020; Telli-Yamamoto ve Altun, 2020, 26).

EBOLA, kuş gribi gibi salgın hastalıkların yayılımında çocukların ve bu kapsamda da okulların açık kalmasının oynadığı rolü ele alan geçmiş çalışmalar (Cauchemez vd., 2008; House vd., 2011; Principi vd., 2004) ve COVID-19 salgınına ilişkin gerçekleştirilen erken dönem çalışmaları çocukların hastalığı yayma ve salgını sürdürme açısından en büyük risk grubunu oluşturduklarını ortaya konmuştur (Christakis, 2020; Staff, 2020; Rauscher, 2020). Bu doğrultuda, dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi Türkiye’de okulların açık kalmasının hastalığın yayılımını sağlama açısından ciddi riskler taşıdığı düşünülmüş ve okullarda uzaktan eğitim ile öğretime geçilmiştir. COVID-19 salgınına ilişkin gerçekleştirilen erken dönem çalışmalarının aksine, yapılan ileri araştırmalar çocukların COVID-19’un ciddi semptomlarına yakalanma açısından düşük risk taşıdığını göstermektedir (Dong vd., 2020; Petrilli vd., 2020). Bu bilgi, okulların kapatılmasına yönelik kararları yeniden düşünmeye itmektedir. Bununla birlikte, okulların kapalı kalmasının da kendi içerisinde birçok olumsuzluğu beraberinde getirdiğini söylemek mümkündür. Uzaktan eğitimin, eğitime erişimde eşitsizlik oluşturması (Seferoğlu, 2015), içerik ve materyallerin azlığı (Başaran, Doğan, Karaoğlu ve Şahin, 2020), derse katılımın yüzyüze eğitime oranla az olması (Gürer, Tekinarslan ve Yavuzalp, 2016), öğrencilerin sosyalleşme ortamının kısıtlanması (Aytaç, 2003), bireysel farklılıklara uygun olmaması, teknik aksaklıklar sebebiyle derse girişte sorun yaşanması (Başaran, Doğan, Karaoğlu ve Şahin, 2020) gibi nedenlerle yüz yüze eğitimin yerini tutamayacağını vurgulamak gerekmektedir. Bu nedenlere ek olarak, Tarasawa (2020) okulların üç aylık kapalı kalmasının öğrencilerin belli alanlarda bir yıllık öğrenme kazanımlarının kaybolmasıyla sonuçlanabileceğini ileri sürmüştür. Akademik başarının yanı sıra, okulların kapalı kalmasının çok boyutlu ve uzun vadeli olumsuz etkilerinin olduğu düşünülmektedir. Bu kapsamda, ilk göze çarpan nitelikli eğitime ve sağlık imkanlarına erişim açısından zaten dezavantajlı konumda olan çocukların COVID-19 sebebiyle maruz kaldıkları risklerdir. Okulların kapalı kalması zaten okula çeşitli nedenlerle gidemeyen ya da devam edemeyen öğrencilerin daha fazla stres ve kaygıya, şiddete, tacize, çocuk evliliklerine ve çocuk işçiliğine maruz kalmasına sebep olabilir (Chuang vd., 2020; UNICEF, 2020). Ayrıca, okulların uzun süre kapalı kalması dezavantajlı çocukların aşılama, okulda beslenme ve zihinsel sağlık ve psiko-sosyal destek gibi temel okul temelli hizmetlere erişimini kesintiye uğratarak, çocuklarda daha fazla stres ve endişeye neden olabilir (UNICEF, 2020). Nitekim, okulların kapalı kalmaya devam etmesiyle birlikte korunmaya muhtaç çocukların istismar edilmesi, aile içi şiddetin artması, ebeveynlerin işe dönmesi ile birlikte çocukların bakım sorunu, evde yalnız bırakılan çocukların ev kazalarıyla yaralanması, çocuklarının bakımı için işinden ayrılan ya da çalışma sürelerini azaltan ebeveynler ekonomik sıkıntıyla karşı karşıya kalması gibi çeşitli sorunlarda artış yaşanmıştır. COVID-19 sal-

gını sırasında birçok ülke, aile içi şiddette endişe verici bir artış yaşandığını belirtmiştir (Delaleu, 2020). Bu araştırmaların ardından DSÖ, COVID-19 nedeniyle çocuklara yönelik şiddet riskinin altını çizerek farkındalığın artırılması çağrısında bulunmuştur (DSÖ, 2020, 2). Özellikle evde fiziksel, cinsel ya da duygusal taciz riski altında bulunan çocukların profesyonel destek almadan okuldan uzun süre ayrı kalması endişe vericidir (Martinkevich, vd., 2020).

Dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi Türkiye’de de gerek sağlık gerekse eğitim alanında görevli uzmanlar okulların açık ve kapalı kalmasının risklerini değerlendirmektedir. Bununla beraber, bu kapsamda sunulan çözüm önerileri ele alındığında, odağın daha çok öğrencilerin akademik eksikliklerini gidermek ve akademik yeterliliklerini geliştirmek üzerinde olurken, sürecin öğrencilerin psikolojik, sosyal, duygusal gelişimlerine etkilerinin göz ardı edildiği ve bu kapsamda uygulamada eksiklikler olduğu görülmektedir. Tüm dünyada, öğrencilerin akademik eğitim almaya devam etmelerini sağlamaya büyük önem verilmekte ve nasıl uzaktan eğitim veya çevrimiçi eğitim verileceği konusu sıkça ele alınmaktadır. Bu tür tartışmalar anlaşılabilir olsa da, fiziksel ve ruhsal sağlık destekleri için okullara güvenen çocukların nasıl destekleneceği konusu daha az gündeme gelmiştir.

Alanyazın incelendiğinde çalışmaların genellikle uzaktan öğretim süreci, sürecin etkililiği, vb gibi konular üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir (Almanthari, Maulina ve Bruce, 2020; Dikmen ve Bahçeci 2020; Pınar ve Akgül, 2020; World Bank, 2020; Yılmaz, Güner, Mutlu ve Doğanay, 2020). Bu kapsamda, öğrencilerin akademik başarıları ve uzaktan öğretim sürecinin etkililiği gibi konuların yanı sıra, öğrencilerin bu süreçte psikolojik, sosyal, duygusal gelişimlerini de önceleyen çalışmaların önemi açıktır. Nitekim, okulların tekrar açılması ya da kapalı kalmasına yönelik verilecek kararların öğrencilerin, öğretmenlerin öğrenci velilerinin ve toplumun süreci nasıl değerlendirdiğini ortaya koyan çalışmalardan etkileneceği ve bu doğrultuda yapılacak çalışmaların sürece önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca, bu çalışmada özetlenen sonuçların, başta COVID-19 salgını sürecinde okul sağlığı ve güvenliği konusunda ihtiyaç duyulan destek, politika ve programların üretilmesine, öğrencilerin ihtiyaçlarını etkin şekilde nasıl karşılayacaklarını belirlenmesine ve okulların kapanmasıyla sonuçlanacak gelecek krizleri yönetme konusunda yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda, okulların tekrar açılmasına ya da kapalı kalmasına yönelik çeşitli bakış açılarının ele alınmasının önemi açıktır. Tüm bu fikirlerden hareketle, bu çalışma eğitim-öğretim sürecinin en önemli bileşenleri olarak öğrenci velilerinin 2020-2021 eğitim öğretim döneminde okulların kapalı ya da açık olması ile ilgili endişe düzeylerini, endişe alanlarını ve bu doğrultuda sürece yönelik çözüm önerilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

1. 2020-2021 eğitim öğretim yılında okulların kapalı kalmaya devam edecek olması velileri endişelendirmekte midir? Velilerin endişe duydukları konu alanları nelerdir?

2. Veliler, 2020-2021 eğitim öğretim yılında okulların kapalı kalmaya devam edecek olması durumunda hangi düzenlemelerin yapılmasını beklemektedir?
3. 2020-2021 eğitim öğretim yılında okulların yeniden açılacak olması velileri endişelendirmekte midir? Velilerin endişe duydukları konu alanları nelerdir?
4. Veliler, 2020-2021 eğitim öğretim yılında okulların okulların açılması durumunda hangi risk azaltıcı tedbirlerin alınması gerektiğini düşünmektedir?

Yöntem

Velilerin okulların açılması ya da kapalı kalmaya devam etmesi ile ilgili endişe düzeyleri, endişe duydukları alanlar, çeşitli alanlarda ihtiyaç duyulan düzenlemeler hakkındaki görüşlerinin alınmasını amaçlayan bu araştırma, nitel araştırma yöntemi ve fenomenolojik desende yürütülmüştür. Fenomenolojik araştırmalar bir olgu, kavram ya da durum hakkındaki deneyimlerin sonucu oluşan algıları ortaya koymaktadır (Ersoy, 2016).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde eğitimde normalleşme süreci ile ilgili veli görüşlerinin, öğrencinin yer aldığı öğrenim kademesi, devlet okulu ya da özel okul türü, yaşanan yer, medeni durum, anne-babanın çalışma durumu, eğitim düzeyi gibi demografik özelliklerden etkilenebileceği varsayımından hareket edilmesi gerektiği düşünülmüştür. Bu nedenle araştırmanın nitel soruları ön plana alınarak eğitimde normalleşme sürecine ilişkili çok sayıda farklılığı kapsayan görüşleri ortaya çıkarmak üzere maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Çok sayıda katılımcıya ulaşmak istenilen online anketlerde, herkesin internet kullanıcı olmamasından ve herkesi aynı olasılıkla dahil edememekten dolayı örnekleme hatası olabilmektedir (Pedraza, Tijdens, Bustillo ve Steinmetz, 2010, s. 111). Katılımcıların özelliklerinde beklenen çeşitliliğe ulaşmak için online veriler google forms üzerine yansıdııkça online anketlerin gönderilme yönü değiştirilmiştir. Bu durum aynı zamanda araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Araştırmanın önemi ve salgın nedeniyle veri toplama sürecinde yaşanan dönüşümler nedeniyle bu durum göz ardı edilmiştir. Tablo 1’de katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

	f	%
Velisi olduğu öğrencinin öğretim kademesi (2020-2021)		
Okul Öncesi	42	10,6
İlkokul	163	41,3
Ortaokul	135	34,2
Lise	55	13,9
Velisi olduğu öğrencinin okul türü		
Devlet Okulu	263	66,6
Özel Okul	132	33,4
Yaşanılan yer		
Köy/Kasaba	11	2,8
İlçe Merkezi	109	27,8
İl merkezi	79	18,7
Büyükşehir (merkez ve merkez ilçeler)	201	50,9
Aile bireylerinin çalışma durumu		
Anne-Baba	209	52,9
Baba	163	41,3
Anne	7	1,8
Çalışan yok	7	1,8
Diğer	9	2,3
Medeni durum		
Aile birliği devam ediyor. Evli	372	94,2
Aile birliği devam etmiyor. Bekar	16	4,1
Aile birliği devam etmiyor. Evli	7	1,8
Eğitim düzeyi		
İlkokul	19	4,8
Ortaokul	13	3,3
Lise	67	17,0
Lisans	207	52,4
Lisansüstü	89	22,5
TOPLAM	395	%100

Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'nin farklı bölgelerinde ve çeşitli illerinde yaşayan 395 veli oluşturmaktadır. 2020-2021 eğitim öğretim döneminde çalışma

grubunun velisi olduğu öğrencilerin %10.6'sı okul öncesi, %41.3'ü ilkokul, %34.2'si ortaokul, %13.9'u ise lise kademesinde yer almaktadır. 2019-2020 eğitim öğretim döneminde çalışma grubunun velisi olduğu öğrencilerin %66.6'sı devlet okulunda, %33.4'ü özel okulda öğrenim görmüştür. Çalışma grubunun %2,8'i köy/kasabada, %27,8'i ilçe merkezinde, %18,7'si merkezinde, %50,9' u ise, büyükşehir (merkez ve merkez ilçeler)'de yaşamaktadır. Çalışma grubunun %52,9'unda anne ve baba, %41,3'ünde yalnızca baba, %1,8'inde yalnızca anne, %2,3'ünde anne-baba dışında başka bir aile bireyi çalışmakta iken %1,8'inde ailesinde çalışan birisi bulunmamaktadır. Çalışma grubunun %94,2'sinde aile birliği devam etmekte, %4,1'nde aile birliği devam etmemekte ve katılımcı bekar iken, %1,8'inde aile birliği devam etmemekte ve katılımcı başka biriyle evlidir. Çalışma grubunun %4,8'i ilkokul, %3,3'ü ortaokul, %17,0'si lise, % 52,4'u lisans, %22,5'i ise lisansüstü eğitim mezunudur. Bu bilgiler göz önüne alınarak çeşitliliğin sağlandığı varsayılmıştır.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi ve Uygulanması

Araştırma sorularına yanıt bulmak üzere, araştırmacılar tarafından etik kurul izinleri alınarak "Eğitimde Normalleşme Süreci Anketi: Veli Formu" geliştirilmiştir. Ankette, evet-hayır seçenekli ve birden fazla şıkkın işaretlenebildiği çoktan seçmeli, toplam dört kapalı uçlu, dört açık uçlu soru yer almaktadır. Anket formu, online ankette dönüştürülmüş ve anket verileri google forms üzerinden toplanmıştır. Kapalı uçlu sorulara verilebilecek olası yanıtlar listelenmiş, yanıt çeşitliliğini test etmek üzere beş katılımcı ile pilot çalışma yapılmıştır. Bu doğrultuda kapalı uçlu sorulara verilecek yanıt seçenekleri yeniden düzenlenmiştir. Anket formunda yer alan kapalı uçlu sorulara verilen yanıtlar bulgu sunumunda yalnızca yüzde/frekans şeklinde ifade edilmiştir.

Kapalı uçlu soru örnekleri şu şekildedir:

(1) "2020-2021 eğitim öğretim yılında okulların kapalı kalmaya devam edecek olması sizi endişelendirmekte midir?" (Tek seçenekli)

() Evet endişelendirmektedir. () Hayır endişelendirmemektedir.

(2) "2020-2021 eğitim öğretim yılında okulların kapalı kalmaya devam edecek olması sizi hangi alanlarda endişelendirmektedir?" (Çoklu seçim)

() Çocuğumun fiziksel sağlığı

() Çocuğumun ruh sağlığı

() Çocuğumun eğitimi

() Kendi fiziksel sağlığım

() Kendi ruh sağlığım

() Kendi çalışma hayatım

() Kendi ev hayatım

() Hiçbiri açısından endişelenmiyorum.

Açık uçlu soru örnekleri şu şekildedir:

(1) “2020-2021 eğitim öğretim yılında okulların kapalı kalmaya devam edecek olması durumunda hangi alanlarda ne tür düzenlemeler yapılmalıdır? Lütfen kısaca açıklayınız.”

(2) “2020-2021 eğitim öğretim yılında okulların açılması durumunda hangi risk azaltıcı tedbirlerin alınmasını beklersiniz? Lütfen açıklayınız.”

Anket formu 1-20 Temmuz 2020 tarihleri arasında Türkiye'nin farklı şehirlerinde yaşayan, okul çağında (anaokulu-ilkokul-ortaokul-lise) çocuğu olan velilere ulaştırılmaya çalışılmıştır. Birden fazla sayıda okul çağında çocuğu olan velilerin sadece bir çocuğunu düşünerek anketi doldurması istenmiştir. Online anket formunun katılımcılara ulaştırılması süreci şu şekilde işlemiştir:

1. Araştırmacıların Ankara, Aydın, Balıkesir, Bursa, Çankırı, İzmir, Kahramanmaraş, Kars, Manisa şehirlerinde doğrudan irtibatta oldukları kişi ve gruplara online anketi ulaştırması
2. Katılımcıların anket formunu başkalarına ulaştırması
3. Anketin yeterli sayıda katılımcıya ulaştırıldığı düşünülerek anketin sonlandırılması

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada kapalı uçlu sorulara verilen yanıtlar betimsel olarak analiz edilmiş, anket formunda yer alan ifadelere ait frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır. Kapalı uçlu sorulara verilen yanıtların niteliksel olarak analiz edilebilmesi için uygun verilere dönüştürülmesi olarak ifade edilen nitelleştirmenin yapılması uygun görülmüştür (Tasakkori ve Teddlie 1998; Akt. Köksal, 2015). Nitelleştirme yapılan veriler şu şekilde örneklendirilebilir: “2020-2021 eğitim öğretim yılında okulların kapalı kalmaya devam edecek olması sizi endişelendirmekte midir?” sorusuna “Evet” yanıtı veren katılımcının yanıtı, 2020-2021 eğitim öğretim yılında okulların kapalı kalmaya devam edecek olması beni endişelendiriyor” olarak kodlanmıştır.

Nitel veri analizi yöntemlerinden betimsel analizde veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar da dikkate alınarak sunulabilir. Betimsel analizde amaç elde edilen verilerin, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenmesidir. (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Betimsel veri analizinde sırasıyla aşağıdaki basamaklar takip edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2008):

- a) *Çerçeve Oluşturma*: Araştırma soruları çerçevesinde verilerin hangi temalar altında sunulacağı belirlenmiştir. Örneğin: “2020-2021 eğitim öğretim yılında okulların kapalı kalmaya devam edecek olması velileri endişelendirmekte midir? Velilerin endişe duydukları konu alanları nelerdir?” araştırma sorusuna verilen yanıtların “Salgın sürecinde kapalı okullar” teması altında incelenmesi planlanmıştır. Bu temaya ait “Okulların kapalı kalmaya devam etmesine yönelik endişe alanları” alt temasının, endişe alanlarına yönelik kod listesi (çocuğumun fiziksel sağlığı, çocuğumun ruh sağlığı, çocuğumun eğitimi, kendi fiziksel sağlığım, kendi ruh sağlığım, kendi çalışma hayatım, kendi ev hayatım, hiçbir açıdan endişelenmiyorum) kullanılarak oluşturulması planlanmıştır.
- b) *Tematik Çerçeveye Göre Verilerin İşlenmesi*: Daha önce oluşturulan çerçeveye göre elde edilen veriler okunarak, daha önce hazırlanan çerçeveye yerleştirilmiştir. Planlanan çerçeveye uymayan yanıtlar için yeni kategoriler oluşturulmuştur.
- c) *Bulguların Tanımlanması*: Uygun görülen yerlerde doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Gizlilik esasına bağlı olarak katılımcıların görüşleri Google forms üzerinden kendilerine verilen numara -K11, K80 gibi- kullanılarak sunulmuştur
- d) *Bulguların Yorumlanması*: Tanımlanan bulgular açıklanarak ve birbiri ile ilişkilendirilerek yorumlanmıştır.

Araştırmanın açık uçlu soruları içerik veri analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. İçerik analizinin temel amacı, elde edilen verileri açıklayabilecek genel kavramlara ve bu kavramlar arası ilişkilere ulaşılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Veri yoğunluğu nedeniyle kodlamalar, araştırmacılar tarafından aynı anda uzlaşarak sağlanarak yapılmıştır. Veriler okunarak kodlanmış, benzer kodlardan oluşan kategoriler ortaya çıkarılmıştır. Daha sonra kodlar ve temaların birbirleri ile olan ilişkileri yorumlanmaya çalışılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, anket formunda yer alan sorular alt problemlere göre gruplanmış ve bulgular sunulmuştur. Araştırma soruları doğrultusunda toplanan veriler ve bu verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular, üç tema altında toplanarak sunulmuştur. Bu temalar ile ilişkili alt tema ve kategoriler Tablo 2’ de açıklanmaktadır:

Tablo 2. Verilerin Analizi Sonucu Ortaya Çıkan Tema, Alt Tema ve Kategoriler

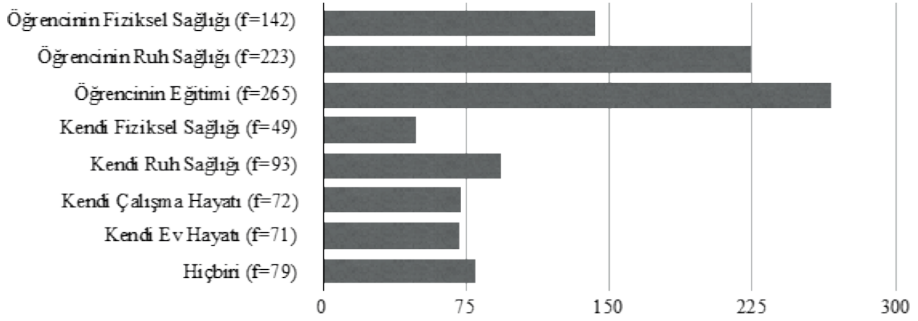
1. Salgın döneminde kapalı okullar
1.1. Okulların kapalı kalmaya devam etmesine yönelik endişe alanları
1.2. Okulların kapalı kalmaya devam etmesi durumunda yapılması beklenen düzenlemeler
1.2.1. Öğretmenlerin sürece aktif katılımının sağlanması
1.2.2. Öğrenci izleme ve değerlendirme sisteminin kurulması
1.2.3. Uzaktan eğitim sürecinin gözden geçirilmesi
2. Salgın döneminde açık okullar
2.1. Salgın döneminde okulların açılmasına yönelik endişe alanları
2.2. Okulların açılması durumunda okullarda alınması beklenen risk azaltıcı tedbirler
2.2.1. Sosyal mesafe tedbirleri
2.2.2. Hijyen tedbirleri
2.2.3. Sağlık kontrolleri
2.2.4. Hiçbir tedbir yeterli olmayacaktır.

1. Salgın Döneminde Kapalı Okullar

“Okulların 2020-2021 eğitim-öğretim döneminde de kapalı olacak olması sizi ne ölçüde endişelendirirdi? Okulların 2020-2021 eğitim-öğretim döneminde de kapalı olacak olması sizi hangi açıdan endişelendirdi? 2020-2021 eğitim öğretim döneminde okulların kapalı kalmaya devam etmesi durumunda hangi düzenlemelerin yapılmasını beklersiniz?” sorularına verilen yanıtlar doğrultusunda “salgın döneminde kapalı okullar” teması oluşturulmuştur. Bu tema altında, velilerin okulların kapalı kalmaya devam etmesine yönelik endişe düzeyleri, endişe alanları ve okulların kapalı kalmaya devam etmesi durumunda yapılması beklenen düzenlemelere yönelik görüşleri açıklanmaktadır.

1.1. Okulların Kapalı Kalmaya Devam Etmesine Yönelik Endişe Alanları: Veliler Çocuklarının Eğitimi Açısından Endişeli

Okulların kapalı kalmaya devam etmesi velilerin % 68’ ini endişelendirmektedir (f=269); %32’sini ise endişelendirmemektedir (f=126). Okulların kapalı kalmaya devam etmesi konusunda velilerin % 35,9’u öğrencilerin fiziksel sağlığı (f= 142), % 56,6’sı öğrencilerin ruh sağlığı (f=223), % 67,1’i öğrencilerin eğitimi (f=265), % 12,1’i kendi fiziksel sağlığı (f=49), % 23,5’i kendi ruh sağlığı (f=93), % 18,2’si kendi çalışma hayatı (f= 72), %18’i kendi ev hayatı (f= 71) alanlarında endişelenmekte; % 20’si (f=79) hiçbir açıdan endişelenmemektedir.



Şekil 1. Okulların kapalı kalmaya devam etmesine yönelik endişe alanları

Katılımcılar, salgın döneminde okulların kapalı kalmaya devam etmesi durumunda en çok sırasıyla, öğrencilerin eğitimi, ruh sağlığı ve fiziksel sağlığı konusunda endişe duymaktadırlar.

Katılımcıların çocuklarının eğitimi ile ilgili endişelerini ifade eden bazı görüşler şöyledir: “Evide velisi olarak onun eğitimi öğretimi kaliteli zaman geçirmesi için ne yapabiliriz? Çocukların eğitimi, yalnızca canlı dersler ve EBA TV’den ibaret değil.” (K:166). “Online eğitim süresince her velinin çocuğunu kontrol etme ve destek olma imkanı olmayabilir. Bu da beni çocuğumun eğitimi açısından endişelendiriyor.” (K:212); “Uzaktan eğitim asla yüzyüze eğitimin yerini tutmaz.” (K:316).

Katılımcıların çocuklarının eğitimi ile ilgili endişelerinin yanında uzun süre evde kalmanın ve okul ortamından uzak kalmanın çocuklarının ruh sağlığını etkileyeceği yönünde endişe taşıdıkları görülmektedir. Katılımcıların görüşleri ise şu şekildedir: “Çocuğumun akademik olduğu kadar psikolojik düzeyde de desteklenmesi ve okula fiziksel olarak gidemediği süreci daha rahat atlatabilmesi için özellikle Rehber öğretmeninin aktif rol oynaması gerekiyor.” (K:144). “Okullar kapalı kalmaya devam ederse, online eğitime devam edilmesini, çocuğumu psikolojik yönden de desteklenmesini istiyorum. Çocuklar bu dönemde çok yıprandı.” (K:197).

Katılımcıların okulların kapalı kalmaya devam etmesi durumunda yine de çocuklarının fiziksel sağlığı konusunda endişe taşımaya devam ettikleri görülmektedir. Katılımcılar, öğrencilerin fiziksel sağlığı ile ilgili endişelerini şu şekilde ifade etmektedirler: “Bu salgın okullar açılrsa da açılmasa da hepimizin sağlığını etkileyecek gibi görünüyor. Endişelenmemek mümkün değil.” (K:112). “Çocuklar uzaktan eğitim alıyor olsalar da elbet dışarı çıkıyorlar. Hastalığa nerede ve nasıl yakalanacağımızı kestirmek mümkün değil.” (K:91).

1.2. Okulların kapalı kalmaya devam etmesi durumunda yapılması beklenen düzenlemeler

Salgın döneminde okulların kapalı kalmaya devam etmesi durumunda veliler, birçok alanda düzenleme yapılmasını beklemektedirler. Veliler bu düzenlemeleri, öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecine aktif katılımının sağlanması; öğrenci izleme ve değerlendirme sisteminin kurulması, uzaktan eğitim sürecinin gözden geçirilmesi olarak açıklanmaktadır. Katılımcıların görüşleri, öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecine aktif katılımının sağlanması; öğrenci izleme ve değerlendirme sisteminin kurulması, uzaktan eğitim sürecinin gözden geçirilmesi başlıkları altında açıklanmaktadır.

1.2.1. Öğretmenlerin sürece aktif katılımının sağlanması

Salgın döneminde okulların kapalı kalmaya devam etmesi durumunda velilerin % 89,6'sı okulların ve öğretmenlerin süreçte daha fazla aktif rol alması gerektiğini düşünmektedir.

Katılımcılar, okulların kapalı kalmaya devam etmesi durumunda öğretmen-öğrenci iletişiminin kuvvetlendirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. *"Belirli bir düzen içerisinde, mümkün olan en kısa zaman dilimlerinde verimli etkinliklerle çocuğumun okuluyla iletişiminin devam etmesini bekliyorum."* (K70); *"Öğretmenlerin daha özveriyle olup çocuklarla daha fazla iletişime geçmesi gerekiyor"* (K153). Öğretmen-öğrenci iletişiminin öğrencilerin ruh sağlığını korumak için de faydalı olduğunu belirten bir katılımcı görüşünü şöyle ifade etmektedir: *"Öğrencilerle mümkün olduğunca iletişim kurmaları, onlara dönüt vermeleri ve süreci normalleştirmeleri çocuklarımızın ruh sağlığı için iyi olacaktır."* (K:78).

Katılımcılar öğretmenlerin ders anlatımı yapıyor olmalarının sağlıklı bir iletişim ve akademik başarı için yeterli olmadığını belirtmişlerdir. *"Çocuklar ile daha çok iletişimde olmaları gerekli bence. Öğretmenlerin sınıftaki ki konu anlatımı yapmaları, çocukların çok dikkatini çekmiyor..."* (K:226). Katılımcılar öğretmenlerin, öğrencilere ödev verdiklerini ancak ödevin kontrolünün yapılması ve öğretmencilere dönüt verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. *"...Öğretmenimizin daha çok çocuklarla ilgilenmesi, günlük bir program dahilinde 1 saat de olsa ders anlatması ayrıca günlük ödev vermesi ve ödevlerin doğruluğunu kontrol etmesi..."* (K:89); *"Sadece ödev göndererek, uzaktan eğitim desteklenmiş olmuyor."* (K:153). Başka bir katılımcı öğretmenlerin verdikleri ödevlerin amaca dönük olmadığını, öğretmenlerin EBA üzerinden yaptıkları işlemlerden puan kazanması olarak ifade edilen EBA puanlama sisteminin suistimal edildiğini şu şekilde ifade etmektedir: *"Öğretmenlerimizin çok ödev vermek yerine online ders yapıp konuların anlaşılır olarak geçilmesi ve öğretmenlerin EBA'dan puan yarışına girmemeleri puan nedeniyle gereksiz yere çok verilmemesini..."* (K:81) Katılımcılar öğretmenlerin teknoloji okuryazarlığını arttırmak ve onlara online ders verme becerileri kazandırmak üzere eğitim verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir: *"Öğretmenlerin uzaktan eğitim sistemi için gerekli teknik beceri ve destek teknoloji okuryazarlığı olması gerekli..."* (K:44).

1.2.2. Öğrenci İzleme ve Değerlendirme Sistemi Kurulması: Ölçme ve Değerlendirme Sorunu Var

Katılımcılar salgın döneminde okulların kapalı kalmaya devam etmesi durumunda öğrenci izleme ve değerlendirme sisteminin kurulması ve işler hale getirilmesi konusunda görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar, öğrenci izleme ve değerlendirme sistemi ile ilgili olarak, öğrencilere düzenli ödev verilmesi, öğrencilerin ödev takibinin yapılması ve ödevlere dönüt verilmesi, öğrencilerin devam-devamsızlık durumlarının takip edilmesi, online sınavların yapılması, uzaktan eğitim sistemi için sınıf geçme sisteminin oluşturulması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Katılımcılar öğrencilere ödev verilmesi gerektiğini, ödevlerin düzenli olarak kontrol edilerek öğrencilere dönüt verilmesi gerektiği konusunda görüş bildirmişlerdir. Halihazırda öğretmenler tarafından ödev verilse dahi, öğretmenlerin verilen ödevleri kontrol etmediği ya da öğrencilere uygun dönütler vermediği konusuna dikkat çekmektedirler: *“Çocuklarımız bir seneyi çöpe attılar. Bu kriz anını çok iyi değerlendiren okulların çocukları bir şeyler kazanacak ama maalesef okulu ilgisiz kalan hiç bir çocuk başarılı olamayacak. Madem takviye ders yapılmıyor, Proje ödevi ver velilere de duyur. Kontrol et. Bizim okulların en büyük sorunu takip yok, kontrol yok. O yüzden çocuklar da sorumluluk yok. Nasıl olsa bakılmıyor, sorgulanmıyor.”* (K:202); *“Öğretmen ödevleri kontrol etmediği sürece öğrenciler attıkları hiç bir ödevi önemsemiyor bu konuda sorun giderilmeli”* (K:202).

Katılımcılar ders ve ödev takibinin yapılarak uzaktan eğitim sistemine uygun sınıf geçme sisteminin oluşturulması gerektiğini, uygun bir sınıf geçme sisteminin olmaması durumunda öğrencilerin ödevlere ve derse ilişkin sorumluluklarından uzaklaştığını ifade etmektedirler. *“...Ders ve ödev takibi, devamsızlık alınması ve belli günlerde okullarda sınav yapılarak karne düzenlenmeli”* (K:277); *“Okulumuzun performansları değerlendirme ve kuralları uygulama anlamında daha disiplinli olmasını ...bekliyorum.”* (K:3); *“... Sınıf geçme yapılacak bir düzeyde eğitim gerçekleştirilemedi ne yazık ki. Aksaklıkların giderilecek sınıf geçme sisteminin oluşturulması gerekmektedir.”* (K:154). Katılımcılar uzaktan eğitim sistemine uygun bir sınıf geçme sisteminin oluşturulmasında online sınavların önemine dikkat çekmektedirler. *“Online sınavlar yapılmalıdır.”* (K:38); *“Online sınavlarla ölçme değerlendirme yapılmalı.”* (K:189).

1.2.3. Uzaktan Eğitim Sisteminin Gözden Geçirilmesi

Katılımcılar salgın döneminde okulların kapalı kalmaya devam etmesi durumunda uzaktan eğitim sisteminin gözden geçirilmesi konusunda görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar, uzaktan eğitim sisteminin gözden geçirilmesi ile ilgili olarak, canlı derslerin yapılması, uzaktan eğitim sürelerinin planlanması, uzaktan eğitim ders içeriklerinin gözden geçirilmesi, uzaktan eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, uzaktan eğitimde yaşanan teknik aksaklıkların giderilmesi, uzaktan rehberlik hizmetinin sağlanması konularında görüş bildirmişlerdir. Bu görüşlere ek olarak, uzaktan eğitim sisteminin öğrenciler için faydalı olmadığını belirten görüşler de bulunmaktadır.

Katılımcılar, salgın döneminde okulların kapalı kalmaya devam etmesi durumunda canlı derslerin yapılması gerektiğini ifade etmektedirler. Katılımcılar canlı derslere olan ihtiyacın, öğrencinin özellikle kendi öğretmenin verdiği dersi izlemesinin öğrenciye sağladığı disiplin ve motivasyondan kaynaklandığını belirtmişlerdir: “Çocukları tanıyan kendi öğretmenleri tarafından dersler yürütülmeli” (K:282). “Öğrencilerin kendi öğretmenleri ile online eğitim alma olanakları yaratılmalıdır. Öğrenciler tanımadığı ve onun için bir otorite figürü olmayan birinden ders almamalı” (K:204). “Canlı yayın yapılarak ders verilmesi, kendi öğretmenlerimiz tarafından” (K:209) “Her sınıfın sadece kendi öğrencileri ile ders yapılmasını isterim.” (K: 264). “Kendi öğretmenlerinden aynı düzende ders almalılar.” (K:282). Canlı derslerin yapılması ile ilgili olarak her okulun kendi uzaktan eğitim altyapısını oluşturulması konusunda okullara destek olunması beklenmektedir. “... Üniversitelerin bile doğru dürüst alt yapısı yokken okulların alt yapısı hiç yok okullara bu destek sağlanmalı...Okulların günübirlik dersler için sosyal medya duyuruları yerine uzaktan eğitim alt yapısını oluşturarak bir plan dahilinde bütün kazanımlar sağlanmalıdır .” (K10). Katılımcılar canlı derslerin öğrenci seviyesine uygun bir şekilde yapılması gerektiğini ve ihtiyaç halinde küçük gruplara uygulanması gerektiğini belirtmişlerdir “Kazanımlara yönelik canlı dersler yapılmalı, uzaktan eğitime uygun oyun temelli eğitim(ilkökul için).” (K:194). “Kişi sayısı azaltılmış sınıflar oluşturulup gruplar halinde ders verilmeli.”(K:33)

Katılımcılar, salgın döneminde okulların kapalı kalmaya devam etmesi durumunda uzaktan eğitim süresinin yeniden planlanması gerektiğini ifade etmektedirler. Katılımcılar ders sayılarının ve ders sürelerinin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir: “EBA TV’de verilen dersler de ise 2 gün/3 gün aynı ders videosunun verildiği çok zaman oldu. Bu şartlarda etkin bir uzaktan eğitim olduğunu düşünmüyorum, tamamen kapatılıp kalınan yerden devam edilmesi çok daha doğru bir karar olurdu.” (K:154). “Dersler canlı olarak planlanıp, saatlerinin daha uzun ve verimli olmasının daha faydalı olacağını düşünüyorum.” (K:8). Buna ek olarak uzaktan eğitim ders programının öğrencilerin gelişim düzeylerine ve velilerin koşullarına göre planlanması gerektiği ifade edilmiştir. “Ders saatlerini çocukların en verimli olduğu sabah saatlerinde olması gerekir (K:153); “...EBA TV üzerindeki ders saatlerinin tekrarlarına da ulaşabilmeliyiz. Bizler ve çocuklarımız her zaman müsait olamayabiliyoruz.” (K:275). Katılımcılar aynı zamanda, ders sürelerinin öğrencilerin gelişim düzeylerine ve ihtiyaçlarına göre molalar oluşturularak planlanması gerektiğini ifade etmektedirler. “Uzun süre ekrana bakmanın zararlarının göz önünde bulundurulması, yeterince mola oluşturulması...” (K74).

Katılımcılar, salgın döneminde okulların kapalı kalmaya devam etmesi durumunda fırsat eşitliğinin sağlanmasına yönelik adımlar atılmasını belirtmektedir. Uzaktan eğitim araç ve gereçlerine/internet hizmetine erişim konusunda eşitlik sağlanması konusunda katılımcıların görüşleri şu şekildedir: “MEB e bağlı okullarda tüm öğretmenler zorunlu uzaktan eğitim dersi yapmalı. Millî eğitim bakanlığı öğretmenleri uzaktan eğitime katılımını ve canlı dersleri gönüllülük esasına bıraktı. Bu da eğitimde eşitsizlik yarattı. Bir MEB Öğretmeni olarak zorunlu olmasını ve öğretmenlere bunun için zorunlu hizmet içi eği-

tim verilmesini istiyorum. Yapamıyorum diyenin de ücretinin kesilmesini doğru bir uygulama olarak görüyorum. Kızım özel okulda olduğu için şanslıydı. Ama öğrencilerim birçok dersi canlı olarak işleyemedi. Ben kendi dersimin hakkını vererek ders yaptım ama diğer derslerini yapamadılar.” (K:224). “Okul ve öğretmenlerden değil, milli eğitim bakanlığından her çocuğa uzaktan eğitim araç ve gereçleri ve internet altyapısı sağlanmasını...bekliyorum” (K:37). Bazı katılımcılar farklı kurumlardaki canlı ders kayıtlarına erişiminin açılması gerektiğini ifade etmektedirler: “...Özel okulların uzaktan eğitim programından, devlet okulu öğrencileri de yararlanmalı...” (K:83).

Katılımcılar, salgın döneminde okulların kapalı kalmaya devam etmesi durumunda öğretim programının uzaktan eğitime göre yeniden düzenlenmesine yönelik adımlar atılması gerektiğini belirtmektedir. Katılımcılar özellikle uzaktan eğitimin öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz önüne alan ve öğrencilerin öğrenme hızına uygun bir sisteme dönüşmesi gerektiğini belirtmişlerdir: “...öğretmen canlı ders yapmadığı sürece, fen lisesi öğrencisi ile meslek lisesi öğrencisi aynı ders içerikleri ile karşılaşacaktır. Öğrenci düzeyinin göz önüne alınmasını istiyorum.” (K:390). “Kesinlikle video kaydı gibi bir ders anlatım videosu hazırlanmasını isterdim. Yani çocuğun öğrenme hızına göre ayarlayabileceği, geriye dönüp tekrar dinleyebileceği, konunun kısa öz anlatılmış şekliyle video ders olmasını isterdim.” (K:274). Katılımcılar yerleştirme sınavlarına hazırlanan öğrencilere yönelik sınava hazırlık derslerinin oluşturulması gerektiğini belirtmişlerdir: “Kızım 8. sınıfa gidecek ve sınavlara uzaktan hazırlanmak maalesef mümkün değil. Bu yıl sınava giren öğrenciler en azından 1.dönem konularını yüz yüze işleme fırsatını buldular. Sınava hazırlık konusunun gündeme gelmesi gerekiyor.” (K:135).

Katılımcılar, salgın döneminde okulların kapalı kalmaya devam etmesi durumunda uzaktan eğitim sistemindeki teknik aksaklıkların giderilmesi gerektiğini belirtmektedir. Katılımcılar görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir: “Canlı derslere katılmak istememize rağmen sistem hatalarından dolayı katılamadık.”(K:11). “Özellikle EBA ve diğer sistemlere bağlantılarda yaşanan sorunlar giderilmelidir.” (K:360).

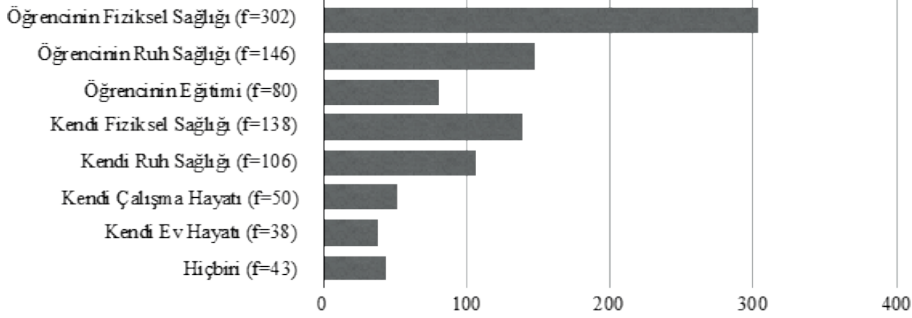
Katılımcılar, salgın döneminde okulların kapalı kalmaya devam etmesi durumunda rehberlik hizmetinin sunulması gerektiğini belirtmektedir. Öğrencilerin ihtiyaç duydukları rehberlik hizmetlerine ilişkin bir katılımcı şunları ifade etmektedir: “Çocuğumun akademik olduğu kadar psikolojik düzeyde de desteklenmesi ve okula fiziksel olarak gidemediği süreci daha rahat atlatabilmesi için özellikle Rehber öğretmenin aktif rol oynaması... Öğrencilerin psikolojik durumları önem teşkil ediyor. Uzun süre evde kalmış olan çocuklarımızın eğitiminde akademik başarının yanı sıra psikolojik sağlamlıklarını sağlamak üzere hazırlanmış rehberlik desteği faydalı olabilir.” (K:144). Katılımcılar, çocuklarının eğitiminde daha fazla rol üstlendiklerini ve bu nedenle kendilerinin de bir rehberlik hizmetine ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. “Velinin uzaktan eğitim sürecine dahil edilmesi ve veli-öğretmen görüşmesinin sağlanması...” (K:15).“Velilere bir plan program verilmeli. Rehber öğretmenlerle arada online görüşmeler olmalı, destekleyici materyaller dağıtılmalı... (K:88).

2. Salgın Döneminde Açık Okullar

“Okulların 2020-2021 eğitim-öğretim döneminde açılacak olması sizi ne ölçüde endişelendirirdi? Okulların 2020-2021 eğitim-öğretim döneminde açılacak olması sizi hangi açıdan endişelendirdi? 2020-2021 eğitim-öğretim döneminde okulların açılması durumunda hangi tedbirlerin alınmasını beklersiniz?” sorularına verilen yanıtlar doğrultusunda “salgın döneminde açık okullar” teması oluşturulmuştur. Bu tema altında, velilerin okulların açılmasına yönelik endişe düzeyleri, endişe alanları ve hangi risk azaltıcı tedbirlerin alınması gerektiğine ilişkin görüşleri açıklanmaktadır.

2.1. Salgın döneminde okulların açılmasına yönelik endişe alanları: Veliler çocuklarının fiziksel sağlığı açısından endişeli

Salgın döneminde okulların açılması konusunda velilerin % 83,8’i endişelenmekte (f=269); %16,2’si ise endişelenmemektedir (f=64). Okulların açılması durumunda veliler daha çok çocuklarının sağlığı konusunda endişe duymaktadır. Elde edilen bulgulara göre, velilerin % 76,5’i öğrencilerin fiziksel sağlığı (f= 302), % 37’si öğrencilerin ruh sağlığı (f=146), % 20,3’ü öğrencilerin eğitimi (f=80), % 34,9’u kendi fiziksel sağlığı (f=138), % 26,8’i kendi ruh sağlığı (f=106), % 12,5’i kendi çalışma hayatı (f= 50), %9,6’sı kendi ev hayatı (f= 38) alanlarında endişelenmekte; % 10,9’u (f=43) hiçbir alanda endişelenmemektedir.



Şekil 2. Salgın döneminde okulların açılmasına yönelik endişe alanları

Katılımcılar, salgın döneminde okulların açılması durumunda en çok çocuklarının fiziksel sağlığı ile ilgili endişe duyduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların çocuklarının fiziksel sağlığı ile ilgili endişelerini ifade eden bazı görüşler şöyledir: “Sınıftaki gibi birebir olmuyor zaten bunun farkındayım ama çocuklarımızın sağlığı herşeyden önemli hergün acaba covid kapar mı endişesi ile yaşamak istemiyorum.” (K:14); “Evedeyken, çocuğumun sağlığı benim sorumluluğumda. Okullar açıldığında hastalanmayacağına ilişkin bana kim garanti verebilir? Kimse veremez. Çocuğumun sağlığını başkasının sorumluluğuna bırakamam.”

(K:394); *Özellikle kronik rahatsızlığı olan çocuklarımızın görmezden gelinmesini asla istemiyoruz. Bir çocuğun bile hayatı riske atılması eğitim her şekilde telafi edilir ama giden bir can asla çocuklarımızın canı sağ olacak ki eğitim olsun.*" (K:282).

Başka bir katılımcı salgın döneminde okulların açılması ile ilgili olarak öğrencilerin okul dışında geçirmek zorunda olduğu zamanın da, onu çocuğunun fiziksel sağlığı açısından kendisini endişelendirdiğini belirtmiştir. *"Çocuğu okula giderken toplu taşıma kullanan ailelerden biri olarak bu yönü ile çok çok çok çok endişeliyim."* (K:339).

Katılımcılar çocuklarının fiziksel sağlığı kadar kendi fiziksel sağlıkları açısından da endişelenmektedir: *"Astım hastası olan bir oğlu olan bir anneyim. Hem kendim hem de 3 çocuğum için endişeliyim."* (K:165)

Katılımcılar okulların açılması durumunda çocuklarının ruh sağlığı konusunda da endişe taşımakta olduklarını belirtmişlerdir. Bir katılımcı salgın döneminde okulların açılması durumunda öğrencilerin hasta olacak mıyım endişesi taşıyacakları konusunda görüş belirtmiştir: *"Çocuklarımız okullar açılığında bu defa, "Hasta olacak mıyım?, Bura-ya dokunursam hasta olur muyum?" diye obsesyon geliştirecekler."* (K:141)

2.2. Okulların açılması durumunda okullarda alınması beklenen risk azaltıcı tedbirler

Salgın döneminde okulların açılması durumunda veliler okullarda risk azaltıcı tedbirlerin uygulanmasını beklemektedirler. Veliler bu risk azaltıcı tedbirleri sosyal mesafe, hijyen, sağlık kontrolleri tedbirleri olarak açıklanmaktadır. Aynı zamanda alınacak hiçbir tedbirin yeterli olmayacağını düşünen veliler de bulunmaktadır. Katılımcıların görüşleri, sosyal mesafe tedbirleri, hijyen tedbirleri, sağlık kontrolleri ve hiçbir tedbir yeterli olmayacaktır kategorileri altında açıklanmaktadır.

2.2.1. Sosyal mesafe tedbirleri

Salgın döneminde okulların açılması durumunda veliler sınıflarda, okul içinde ve servis ve ulaşım araçlarında sosyal mesafe tedbirlerinin alınması gerektiğini ifade etmektedirler.

Katılımcılar sınıf içinde alınması beklenen risk azaltıcı sosyal mesafe tedbirlerine ilişkin, sınıf mevcutlarının azaltılması ikili öğretime geçilmesi/okula öğrencilerin dönüşümlü bir şekilde alınması, ders sürelerinin kısaltılması, bazı derslerin uzaktan eğitim yoluyla verilmesi gerektiğini ifade etmektedirler.

Katılımcılar sınıf mevcutlarının azaltılması konusundaki görüşlerini ise şu şekilde ifade etmektedirler: *"...Sınıf mevcutları azaltılabilir, tüm kademelerde ikili öğretime geçilebilir...";* (K:66) *"Sınıf mevcudu yarıya düşürülerek, iki zamanlı eğitim şekli düzenlenebilir"* (K:277)

Benzer şekilde katılımcılar, sınıf mevcudunun azaltılmasının yanında aynı gün okula gelen öğrenci sayısında da düzenleme yapmak üzere ikili öğretime geçilmesi

ve okula öğrencilerin dönüşümlü bir şekilde alınması şeklinde görüş belirtmişlerdir (f=247). Katılımcılar bu konudaki görüşlerini ise şu şekilde ifade etmektedirler: "... Bu sebeple tüm yaş gruplarını barındıran büyük okullarda anaokulu/ilkokul ve ortaokul/lise gruplarının ayrılarak farklı saatlerde ya da farklı günlerde okulda gitmeleri..." (K:283); "... Okullardaki kalabalığı azaltmak açısından dönüşümlü katılım sağlanması..." (K:153).

Katılımcılar yukarıda açıklanan tedbirlerden sınıf mevcutlarının azaltılması, ikili öğretime geçilmesi ve okula öğrencilerin dönüşümlü bir şekilde alınması gibi tedbirlerin uygulanabilirliği için ders sürelerinin kısaltılması ve bazı derslerin uzaktan eğitim yoluyla verilmesi gerektiğini ifade etmektedirler: "*Ders süreleri kısaltılmalıdır.*" (K:165). Katılımcılar ders sürelerinin kısaltılmasının başka bir yolu olarak bazı derslerin müfredattan çıkarılması gerektiğini belirtmişlerdir: "*Akademik eğitim için gereken müfredatı sunmalarını bekliyorum. Bu süreçte bazı dersler drama, resim, satranç, robotik beden eğitimi vb. zorunlu olmaktan çıkarılmalı uzaktan eğitim yoluyla verilmeli ya da bu dersler hiç verilmemeli.*" (K:274)

Katılımcılar okul içinde alınması beklenen risk azaltıcı sosyal mesafe tedbirlerine ilişkin tüm personelin ve öğrencilerin sosyal mesafe tedbirlerine uyması, ortak alanların (kantin/yemekhane/okul bahçesi) kullanımının düzenlenmesi, tenffüs sürelerinin düzenlenmesi/kısaltılması gerektiğini ifade etmektedirler.

Katılımcılar okul içinde alınması beklenen risk azaltıcı sosyal mesafe tedbirlerden ortak alanların kullanımının düzenlenmesine yönelik özellikle kantinlerde alınması gereken tedbirlere dikkat çekmektedirler. "*Sosyal mesafe kurallarına riayet, kantinlerde yiyecek satılmaması , öğrencilerin girişte sıra olmaması*" (K:364); "*Kantin açılmamalı.*" (K:97); "*Kantin kuyrukları konusunda, derslere giriş çıkış sırasındaki sıkışıklık ve törenler konusunda tedbirler alınmalı...*" (K:64); "...*kantin servis vs toplu kullanım ortamlarının fiziksel mesafeye göre düzenlenmesi...*" (K:37). "...*her sınıfın tenffüs zamanı farklı yapılarak kalabalık bir şekilde tenffüse çıkmaları engellenebilir*" (K143)

Katılımcılar okulların açılması durumunda yalnızca okul ve sınıf içinde alınacak sosyal mesafe tedbirlerinin yeterli olmayacağını servis araçlarında/toplu taşımada düzenlemeler yapılması (f=20) gerektiğini ifade etmektedirler. Bu konuda katılımcıların görüşleri ise şöyledir: "...*Öğrenci servislerinin en fazla 10 kişi olması...*" (K:47); "...*Mart ayından beri toplu taşıma kullanmıyoruz. Okul açılınca toplu taşıma ile çocuğum nasıl okula gidip gidecek? Özel araç tutacak imkanım yok. Marmaray/metro çok kalabalık çocuğum okula giderken toplu taşıma kullanan ailelerden biri olarak bu yönü ile çok çok çok çok endişeliyim...*" (K:339)

2.2.2. Hijyen tedbirleri

Salgın döneminde okulların açılması durumunda veliler, okul temizliği, maske kullanımı, öğrencilere dezenfektan/sabun temini, temizlik personelinin artırılması, hijyen hakkında eğitim verilmesi gibi hijyen tedbirlerinin alınmasını beklemektedirler.

Katılımcıların büyük çoğunluğu okul temizliği, sınıfların havalandırılması, maske kullanımı gibi hijyen tedbirlerinin alınması gerektiği konusunda hemfikirlerdir. Bir katılımcı alınması beklenen hijyen tedbirlerini şu şekilde özetlemektedir: *“Okul hergün günde 4-5 kez dezenfekte olmalı. Lavabolar saat başı dezenfekte edilmeli. Sıralar arasına separatörler konulmalı. Teneffüslerde çocukların temizlikleri ile birebir ilgilenilmeli. Servis kullananlar için servisler hergün dezenfekte edilmeli. Okullarda her sınıfta dezenfektan konulmalı maskelerin 3-4 saate bir değiştirilmesi sağlanmalı.”* (K:249)

Katılımcılar okulların düzenli olarak temizlenmesi gerektiğini ve okulun düzenli olarak temizlenmesi için ihtiyaç duyduğu temizlik malzemelerinin temin edilmesi ve temizlik personelinin istihdam edilmesi gerektiğini ifade etmektedirler. *“Bu konuda bütün okulların ihtiyaç duyduğu temizlik ve hijyen malzemeleri karşılanmalıdır. Okullara temizlik faaliyetini yapacak yeteri kadar eleman istihdamı yapılmalıdır. Yapılan çalışmalar düzenli bir şekilde denetlenmelidir.”* (K:217); *“...Okullarda yetersiz olan temizlik personelleri en az iki katına çıkarılmalı, okullar daha hijyenik hale getirilmeli...”* (K40). Başka bir katılımcı okul temizliği ile ilgili olarak yapılan çalışmaların denetlenmesi gerektiğini ve temizlik yapılmayan okullarda sorumlulara yaptırım uygulanmasına yönelik çalışmalar yapılması gerektiğini ifade etmektedir. *“Temizlik personel sayısı artırılmalı ve işini düzgün yapmayanlar işten uzaklaştırılmalı. Mevcut olan ve işini yapmayan personeller gerekli cezai işlemlere tabi tutulmalı.”* (K156) Bir diğer katılımcı ise, hijyen ile ilgili alınacak en iyi tedbirin, öğrencilere hijyen eğitimi verilmesi olduğunu ifade etmektedir: *“Alınan önlemlerin sürdürülebilir olması için, öğrencilere önce hijyen eğitimi verilmeli...”* (K224)

2.2.3. Sağlık kontrolleri

Salgın döneminde okulların açılması durumunda veliler, ateş ölçümünün yapılması, düzenli sağlık kontrollerinin yapılması/revir kurulması, öğrencilere HES kodu zorunluluğunun getirilmesi, hastalık riski olan öğrencilere uzaktan eğitim verilmesi gibi sağlık kontrollerinin yapılması gibi tedbirlerin alınmasını beklemektedirler.

Katılımcılar, öğrencilerin sağlık kontrollerinin okul girişinde yapılması ve diğer öğrencilerin olası bir bulaşmadan korunması için okul girişinde ateş ölçümünün yapılmasına yönelik tedbir alınmasını beklediklerini şu şekilde ifade etmektedirler: *“... okul girişinde öğrencilerin ateşlerinin ölçülmesi ve dezenfekte edilmeleri...”* (K:256); *“Çocuklar okul kapısına ulaştığında üstü dezenfekte edilmeli eller ayakkabı aynı şekilde ateş ölçülmeli... öğretmenler de aynı uygulamadan geçmeli”* (K:296). Benzer bir şekilde katılımcılar, diğer öğrencileri olası bir bulaşmadan korumak ve eğitimin sürekliliğini sağlamak üzere hastalık riski bulunan çocukların yüzyüze eğitime ara vererek uzaktan eğitim yoluyla *“...hastalık riski bulunan öğrencilere eğitim desteği online olarak sağlanmalı...”* (K315). Özellikle bir katılımcı herhangi öğretim kademesinde yer alan ve okulda yüzyüze eğitime başlayacak her öğrenciye test uygulanması gerektiğine, öğrencilerin okula girişlerinin HES kodu kullanılarak yapılması gerektiğine (f=2) yönelik görüş belirtmiştir: *“...Okula gidecek her öğrenciye test uygulanmalı. HES kodunu sınıfında ki her öğrencinin uygulamasına tanınlanması ve riskli kişilerle temas edip edilmediği sistemde görülmelidir...”*

(K:202). Aynı zamanda az sayıda katılımcı da okullarda sağlık personelinin bulunması ya da revir kurulması gerektiğini belirtmişlerdir: “...her okulda görevli bir sağlık personeli bulundurulması...” (K2).

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırma kapsamında; 2020-2021 eğitim öğretim döneminde okulların kapalı ya da açık olması ile ilgili velilerin endişe düzeyleri ve endişe alanları araştırılmış; okulların kapalı kalmaya devam etmesi durumunda velilerin yapılmasını beklediği düzenlenmelere yönelik görüşleri listelenmiş ve okulların açılması durumunda velilerin alınması gereken risk azaltıcı tedbirlere yönelik beklentilerine yer verilmiştir.

Salgın döneminde okulların kapalı kalmaya devam etmesi temasına ilişkin elde edilen sonuçlara göre, 2020-2021 eğitim öğretim yılında okulların kapalı kalmaya devam etmesi velilerin yarısından fazlasını (% 68) endişelendirmektedir ve bu endişeler sırasıyla öğrencilerin eğitimi, ruh sağlığı ve fiziksel sağlığı konularında yoğunlaşmaktadır. COVID-19'un yayılmasının, sosyal izolasyonun neden olduğu koşullara ve diğer kişisel faktörlere ek olarak, ebeveynlerin çocuklarına uzaktan eğitim sürecinde çevrimiçi öğrenmeleri için yardımcı olma konusundaki hazırlıksızlığı, çevrimiçi öğrenme araçlarına erişim sorunları endişelerini daha da arttırmıştır (UNESCO, 2020). Bu nedenle veliler de okulların kapalı kalmaya devam etmesi hususunda özellikle öğrencilerin eğitimi ile ilgili endişeler taşıyor olabilir. Dünyadaki birçok eğitim bakanlığı okulların kapalı kalmasının öğrenme kayıplarına yol açacağını kabul etmektedir (World Bank, 2020). Ancak asıl dikkat edilmesi gereken nokta, okulların kapalı olduğu süre boyunca yaşanan öğrenme kayıplarının çocuklar okula yeniden başladıklarında daha düşük öğrenim seviyelerine uyum sağlamaması nedeniyle büyük ve kalıcı öğrenme kayıplarına dönüşebileceğidir. COVID-19 salgını süresince okulların kapatılmasıyla birlikte yaşanan öğrenme kayıplarının okulun kapalı olduğu süreden çok daha fazla olabileceği düşünülmektedir (Andrabi, Daniel ve Das, 2020; Kaffenberger, 2020). Okulların kapalı kalmaya devam etmesiyle aileler -özellikle, düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip olanlar- öğrencilerin çevrimiçi öğrenme için ihtiyaç duyduğu gerekli akademik öğrenme ortamını sağlama konusunda sorunlar yaşamaya devam edecektir. Yakın zamanda yapılan ulusal bir analize erişilemediği için, Reimers ve Schleicher (2020) tarafından yapılan ve Türkiye'yi de kapsayan 98 ülkenin internete erişim, bilgisayara erişim ve ders çalışılacak ayrı odaya sahip olma ile ilgili sıralama incelenmiştir. Türkiye internete erişim konusunda 71., bilgisayara erişim konusunda 65., ders çalışılacak ayrı oda konusunda 50. sırada bulunmaktadır. Bu sıralamanın altını çizdiği ekonomik eşitsizliklerin yanı sıra, özel ihtiyaçları olan ve davranış sorunlarına sahip olan çocukların okulda erişebilecekleri özel destek olmadan evde eğitim almaya devam edecek olması öğrenme sorunlarının derinleşebileceğine işaret etmektedir.

Okulların kapalı kalmaya devam etmesi öğrencilerin eğitimlerinin yanı sıra, ruh sağlığı konusunda da velileri endişelendirmektedir. Bilindiği gibi, okullar akademik gelişimlerinin yanında öğrencilerinin sosyal ve psikolojik gelişimlerinde de lokomotif rolündedir. Okullar öğrencilerin akranlarıyla sosyalleşmesine, kişilik özelliklerinin ve

kimlik duygusunun gelişimine aracılık etmektedir. Öğrencilerin uzun süre okuldan uzak kalmasının gelişimlerine olumsuz etkilerinin yanında, salgının travma sonrası stres bozukluğu, anksiyete, keder ve uyum bozukluğu geliştirme riskinin arttırdığı bilinmektedir (Sprang ve Silman, 2013). Bu doğrultuda, ihtiyacı olan çocukların ve velilerin temel hizmetlere erişebilmelerini sağlamak için özel eğitim ve rehberlik hizmetleri genel müdürlüğü tarafından nitelikli bir rehberlik programının hazırlanması, tanıtılması ve uygulanması sağlanabilir.

Salgın döneminde okulların kapalı kalmaya devam etmesi temasına ilişkin sonuçlara göre, veliler öğrencilerin ruh sağlığının yanı sıra, fiziksel sağlığı ile ilgili de endişelerini dile getirmişlerdir. Bu alanlardaki endişeler, velilerin yaşadıkları endişe çocukların fiziksel aktivelerindeki azalma ve karşı karşıya kaldıkları obezite riskiyle ilişkilendirilebilir varsayımıyla alanyazın taraması yapılmıştır.

Karantina sürecinde, çocukların -özellikle de küçük apartmanlarda ve kentsel alanlarda çocukların- fiziksel aktivite imkanlarını da azaltmıştır. Araştırmalar, çocukların hareketsizlik süresinin, ekran karşısında geçirdiği sürenin ve işlenmiş gıda tüketiminin artmakta olduğunu; bu durumun ise obeziteyle ilişkili olduğunu göstermektedir (Wilde, 2020; Marsh, Mhurchu ve Maddison, 2013). Bu doğrultuda velilerin öğrencilerin fiziksel sağlığı ile ilgili endişelerini asgari düzeye indirmek üzere, virüsün çocuklar üzerindeki etkilerine ilişkin yeni çalışmaların, okulların açılması durumunda alınacak risk azaltıcı tedbirleri anlatan içeriklerin hazırlanması ve tanıtılması yoluna gidilebilir. Ayrıca karantina sürecinde yaşanan hareketsizlik, ekrana uzun süre maruz kalma ve obezite problemleri ile ilgili olarak alan uzmanlarınca içerikler hazırlanabilir.

Araştırmanın bir diğer sonucu, okulların kapalı kalmaya devam etmesi kararının öğrencilerin eğitimine, ruhsal ve fiziksel sağlığına yönelik kaygılara ek olarak velileri kendi çalışma hayatları ve ev hayatları konusunda da endişelendirmesidir. Nitekim Pew Research Center (2020) tarafından yayımlanan rapor Amerika Birleşik Devletleri'nde, işgücünün yüzde 16'sı, Avrupa'da, yüzde 20 ila 30'u işe devam edebilmek için anaokullarına ve okullara ya da çocuk bakımına muhtaç olduğunu ortaya koymaktadır. Rapor aynı zamanda salgın öncesi büyükanne ve büyükbabalardan çocuk bakımında destek alan ailelerin bu bakımdan vazgeçmek zorunda kaldığını belirtmektedir. Salgın sırasında çalışmaya devam eden ebeveynlerin, üçte birinden fazlasının (%35) da çocuk bakımı sorumluluklarını yerine getirmekte zorlandığı görülmektedir (Akt.. Griffith, 2020). İş ve ev hayatının birbirine karışması durumu ebeveynlerin fiziksel ve ruhsal sağlıkları ile ev ve çalışma hayatlarını oldukça etkilemiştir. (Fontanesi, vd., 2020). Ebeveynlerin fiziksel ve ruhsal sağlığı ile çocukların fiziksel, ruhsal ve bilişsel gelişimleri üzerindeki arasındaki ilişki düşünüldüğünde (Reupert ve Maybery, 2016; Russell, vd., 2020) çocukların fiziksel, ruhsal ve akademik gelişimde daha büyük bir sorun ortaya çıkmaktadır. Bu doğrultuda, velilerinde çalışma hayatları, ev hayatları, fiziksel ve ruh sağlıklarını da göz önünde bulunduran geniş çaplı politika adımlarına ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Salgın döneminde okulların açılması temasına ilişkin elde edilen sonuçlar incelendiğinde de, velilerin neredeyse tamamının (% 83,8) ciddi endişeler taşıdığı ve bu endişelerin sırasıyla öğrencilerin fiziksel sağlığı, öğrencilerin ruh sağlığı, kendi fiziksel ve ruhsal sağlığı konularında yoğunlaştığı görülmektedir. Araştırma sonucunda edinilen önemli bir bulgu velilerin okulların açılması durumunda öğrencilerin fiziksel sağlığı konusundaki endişelerinin okulların kapalı kalmaya devam etmesine oranla oldukça fazla olmasıdır. Bu durum küçük çocukların solunum yolu enfeksiyonlarına yakalanma ve bu enfeksiyonları yayma riskinin fazlalığı ile açıklanabilir. Nitekim 2009 yılında dünyayı etkileyen halk arasında domuz gribi olarak bilinen H1N1 grip salgını sırasında çocukların bu virüsün yayılmasında önemli bir rol oynadığı ortaya çıkmıştır (Edmunds, 2020). Bu doğrultuda, tüm dünyayı etkileyen COVID-19 salgını ile karşı karşıya kalan ülkelerin ve bu ülkelerdeki politika yapıcıların salgının yayılmasını yavaşlatmak veya önlemek için ellerindeki kıt bilgi ile de olsa okul binalarını kapatmaya karar vermesi oldukça akılcı ve doğal bir karardır. Salgının ilk dönemlerinde daha önceki deneyimlerinden ve kıt bilgilerden yola çıkarak gerek medya gerekse araştırmacılar çocukları süper yayıcılar -super spreaders- olarak tanımlamışlardır. Bu açıklamalar ve tanımlamalar velilerin okulların açılması ile ilgili endişelerinin bir göstergesi olabilir. Bununla beraber, son dönemde yapılan araştırmalar, çocukların aslında yetişkinlere oranla oldukça düşük bir düzeyde bulaşma ve ölüm oranına sahip oldukları ve virüsün yayılmasına katkıda bulunmayabileceklerini göstermektedir (Sheikh, Sheikh, ve Dhami, 2020; Kuttiaat, Menon, Abraham, ve Sharma, 2020) Bu kapsamda, virüsün çocuklar üzerindeki etkilerini içeren daha fazla araştırma sonucunun anne-babaların anlayabileceği dilde medyada açıklanması ve tartışılması okulların açılmasına karar verilmesi halinde önemli bir araç olabilir.

Okulların açılması durumunda velilerin kendi fiziksel ve ruhsal sağlıklarına yönelik endişeleri de öğrencilerin virüsü 65 yaşından büyük veya kronik sağlık sorunları olan ailelerine bulaştırma riski ile açıklanabilir. Bu duruma öğretmenlerin de kendi ailelerinin fiziksel ve ruhsal sağlığı konusunda endişeli olmaları ve bu doğrultuda görev başlamaya isteksiz olmaları eklenebilir (Sharfstein ve Morphew, 2020). Bu doğrultuda, velilerin endişelerini asgari düzeyde tutmak üzere, okulların hangi durumlarda kapalı kalacağı, açılacağı ya da geçici olarak eğitime ara verileceği ile ilgili açık bir yol haritasının en kısa sürede hazırlanmasına ihtiyaç vardır. Ayrıca ihtiyaç duyulan hizmetlere nasıl erişileceğine dair yönergelerin bulunduğu öğrenci-öğretmen-veli kitapçıklarının hazırlanması ve özellikle tanıtılması-ulaştırılması sağlanmalıdır. Eğitim hizmetleri ile ilgili başta teknik yardım hattı olmak üzere, yardım hatlarının oluşturulması, yeni oluşturulan ve var olan yardım hatlarının tanıtılması da velilerin endişelerini azaltmaya yönelik bir uygulama olarak düşünülebilir.

Araştırma bulguları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, velilerin okulların açılmasına ve kapalı kalmasına yönelik endişelerinin paralel olduğu söylenebilir. Bu kapsamda, velilerin endişelerinin okulların açılması durumunda öğrencilerin fiziksel sağlığı konusunda yoğunlaşırken; kapalı kalması durumunda bunun yerini okulun

yokluğu/eksikliği ile açıklanabilecek “öğrencilerin eğitimi” konusunda yoğunlaştığı görülmektedir. Bu doğrultuda, içinde bulunduğumuz dönemde de sıklıkla dile getirilen hibrit model tüm veli görüşlerini kapsayıcı ve etkili bir uygulama olarak değerlendirilebilir. Hibrit model aracılığıyla, hem öğrencilerin akademik, ruhsal ve sosyal gelişmelerinin sağlanmasına katkıda bulunulabilir hem de yüz-yüze eğitimin yaratacağı virüsün yayılma riski azaltılarak çocukların ve velilerin fiziksel sağlığı korunabilir. Ayrıca, söz konusu modelin uygulanması ile bu çalışmada da ortaya çıkan velilerin, okulların ve öğretmenlerin süreçte daha fazla aktif rol alması, uzaktan eğitim sürecindeki rol, görev ve sorumluluklarının net olması karşılanmış olacak ve uzaktan eğitim sürecinin başarısı ve etkililiği artırılmış olacaktır. Araştırma sonuçlarına göre, velilerin %90’ı okulların ve öğretmenlerin süreçte daha fazla rol ve sorumluluk almasını beklemektedir. Bu doğrultuda politika yapıcıların okulların ve öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde rol ve sorumluluklarını yeniden düzenlemesi önerilmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecine aktif katılımına engel olabilecek çevrimiçi öğretim ihtiyaçlarını karşılamak üzere elektronik cihaz ihtiyaçları tespit edilebilir; eğitim öğretime hazırlık ödenekleri elektronik cihaza ihtiyaç duyan öğretmenler için yeniden düzenlenebilir; öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu alanlarda hizmet içi eğitim ihtiyaçları yeniden belirlenebilir. Son olarak, bu araştırma sonucunda ortaya çıkan ve veliler tarafından ifade edilen risk azaltıcı tedbirlerin başta öğrenci ve öğretmenlerin sağlığını korumak ve velilerin endişelerini azaltmak üzere devreye sokulması bir diğer önemli nokta olarak görülmektedir. Bu kapsamda, hibrit modelin uzaktan eğitim ayağında da yine velilerin ifade etmiş olduğu önerilerin dikkate alınması önerilmektedir.

Kaynakça

- ALMANTHARI, A., MAULINA, S., VE BRUCE, S. (2020). Secondary School Mathematics Teachers’ Views on E-learning Implementation Barriers during the COVID-19 Pandemic: The Case of Indonesia. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 16(7), 1-9
- ANDRABI, T., DANIELS, B., VE DAS, J. (2020). **Human Capital Accumulation and Disasters: Evidence from the Pakistan Earthquake of 2005**. Rise Working Paper Series. 20/039. <http://doi.org/10.17605/OSF.IO/3QG98>.
- AYTAÇ, T. (2003) Geleceğin öğrenme biçimi: E-öğrenme. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 35(3).
- BAILEY, J.P., VE SCHURZ, J. (2020). **COVID-19 Is Creating a School Personnel Crisis**. <https://www.aei.org/research-products/report/covid-19-is-creating-a-school-personnel-crisis/> adresinden 10/08/2020 tarihinde indirilmiştir.
- BAŞARAN, M., DOĞAN, E., KARAOĞLU, E., & ŞAHİN, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Pandemi Sürecinin Getirisi Olan Uzaktan Eğitimin Etkililiği Üzerine Bir Çalışma. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 179-209

Covid-19 Salgınının Neden Olduğu Büyük İkilem: Okullar Tekrar Açılmalı Mı; Kapalı Mı Kalm..

CAUCHEMEZ, S., VALLERON, A.J., BOELLE, P., FLAHAULT, A. VE FERGUSON, N.M. (2008). Estimating the impact of school closure on influenza transmission from Sentinel data. **Nature**, 452(7188), 750-754.

CHRISTAKIS, D.A. (2020) School Reopening—The Pandemic Issue That Is Not Getting Its Due. **JAMA Pediatrics**, Editorial, Published online May 13.

CHUANG, R., KAYE, T., COFLAN, C.M. VE HAßLER, B.(2020). **Back-to-School Campaigns Following Disruptions to Education**. (EdTech HubHelpdesk Response No 12). Available under Creative Commons Attribution 4.0 International, <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> .

CRESWELL, J. W. (2003). Research Design: Qualitative, Quantitative, And Mixed Methods Approaches. California: Sage Publications.

ÇAKIN, M., KÜLEKÇİ AKYAVUZ, E. (2020). The Covid-19 process and its reflection on education: An analysis on teachers' opinions. **International Journal of Social Sciences and Education Research**, 6(2), 165-186.

DELALEU N. (2020). **COVID-19: Stopping the rise in domestic violence during lockdown. European Parliament** <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20200406IPR76610/covid-19-stopping-the-rise-in-domestic-violence-during-lockdown> adresinden 16/07/2020 tarihinde indirilmiştir.

DİKMEN, S., BAHÇEÇİ, F. (2020). Covid-19 Pandemisi Sürecinde Yükseköğretim Kurumlarının Uzaktan Eğitime Yönelik Stratejileri: Fırat Üniversitesi Örneği. **Turkish Journal of Education Studies**. 7 (2), 78-98.

DONG, Y., MO, X., HU, Y., QI, X., JIANG, F., JIANG, Z., VE TONG, S. (2020) **Epidemiological Characteristics of 2143 Pediatric Patients with 2019 Coronavirus Disease in China**. American Academy of Pediatrics. <https://pediatrics.aappublications.org/content/pediatrics/early/2020/03/16/peds.2020-0702.full.pdf> adresinden 09/08/2020 tarihinde indirilmiştir.

DSÖ. (2020). **Joint Leaders statement. Violence against children: a hidden crisis of the COVID-19 pandemic**. <https://www.who.int/news-room/detail/08-04-2020-joint-leader-s-statement---violence-against-children-a-hidden-crisis-of-the-covid-19-pandemic> adresinden 15/07/2020 tarihinde indirilmiştir.

EDMUNDS, W. J. (2020). Finding a path to reopen schools during the COVID-19 pandemic. **The Lancet Child & Adolescent Health**. DOI: [https://doi.org/10.1016/S2352-4642\(20\)30249-2](https://doi.org/10.1016/S2352-4642(20)30249-2)

ERSOY, A. F. (2016). **Fenomenoloji. Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri**, Ankara: Anı Yayıncılık.

FONTANESI, L., MARCHETTI, D., MAZZA, C., DI GIANDOMENICO, S., ROMA, P., VE VERROCCHIO, M. C. (2020). The effect of the COVID-19 lockdown on parents: A call to adopt urgent measures. **Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy**, 12(S1), S79-S81. <http://dx.doi.org/10.1037/tra0000672>

GILL, B., GOYAL, R., HARTOG, J., HOTCHKISS, J. VE DELİSLE, D. (2020). **Considerations for Reopening Pennsylvania Schools**. REL Mid-Atlantic: USA. <https://ies.ed.gov/ncee/edlabs/regions/midatlantic/pdf/ReopeningPASchools.pdf> adresinden 11/08/2020 tarihinde indirilmiştir.

- GRIFFITH, A. K. (2020). Parental burnout and child maltreatment during the COVID-19 pandemic. **Journal of Family Violence**, 1-7.
- GÜRER, M.; TEKINARSLAN, E.; YAVUZALP, N. Opinions of instructors who give lectures online about distance education. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 2016, 7.1: 47-78.
- HOUSE, T., BAGUELIN, M., HOEK, A.J., WHITE, P.J., SADIQUE, Z., EAMES, K., READ, J.M., HENS, N., MELEGARO, A., EDMUNDS, W.J. VE KEELING, M.J. (2011). Modelling the impact of local reactive school closures on critical care provision during an influenza pandemic. **Proceedings of the Royal Society B: Biological Sciences**, 278(1719):2753- 2760.
- KOKSAL, M.S. (2015). Karma Yöntem Araştırma Desenleri (7.Bölüm). Dede, Y. ve Demir, B., S. (Edt.). Karma Yöntem Araştırmalarının Temelleri, Anı Yayıncılık.
- KUTTIATT, V. S., MENON, R. P., ABRAHAM, P. R., VE SHARMA, S. (2020). Should Schools Reopen Early or Late?–Transmission Dynamics of COVID-19 in Children. **The Indian Journal of Pediatrics**, 1-2.
- MARSH, S., MHURCHU, C. N., VE MADDISON, R. (2013). The non-advertising effects of screen-based sedentary activities on acute eating behaviours in children, adolescents, and young adults. A systematic review. **Appetite**, 71, 259-273.
- MARTINKEVICH, P., LARSEN, L. L., GRÆSHOLT-KNUDSEN, T., HESTHAVEN, G., HELLRITZSCH, M. B., PETERSEN, K. K., VE RÖLFING, J. D. (2020). Physical child abuse demands increased awareness during health and socioeconomic crises like COVID-19: A review and education material. **Acta orthopaedica**, 1-7.
- PEDRAZA, P., TIJDENS, K., BUSTILLO, R. M. VE STEINMETZ, S. (2010). A spanish continuous volunteer web survey: sample bias, weighting and efficiency. **Revista Española de Investigaciones Sociológicas**, 131, 109-130.
- PETRILLI, C., JONES, S., YANG, J., RAJAGOPALAN, H., O'DONNELL, L., CHERNYAK, Y., TOBIN, K., CERFOLIO, R., FRANCOIS, F., VE HORWITZ, L. (2020). **Factors associated with hospitalization and critical illness among 4,103 patients with Covid19 disease in New York City**. *BMJ*, 369, Article m1966 <https://doi.org/10.1136/bmj.m1966>.
- PINAR, M. A., AND AKGÜL G. D..(2020) The Opinions of Secondary School Students About Giving Science Courses with Distance Education During the Covid-19 Pandemic. **Journal of Current Researches on Social Sciences** 10 (2) 461-486.
- PRINCIPI, N., ESPOSITO, S., GASPARINI, R., MARCHISIO, P. VE CROVARI, P. (2004). Burden of influenza in healthy children and their households. **Archives of Disease in Childhood**, 89(11), 1002-1007.
- RAUSCHER, E.(2020) **Lower State COVID-19 Deaths and Cases with Earlier School Closure in the U.S**. *MedRxiv*. <https://www.medrxiv.org/content/10.1101/2020.05.09.20096594v1> adresinden 01/08/2020 tarihinde indirilmiştir.
- REIMERS, F. M., VE SCHLEICHER, A. (2020). **A framework to guide an education response to the COVID-19 Pandemic of 2020**. *OECD*. https://www.hm.ee/sites/default/files/framework_guide_v1_002_harward.pdf. adresinden 10/07/2020 tarihinde indirilmiştir.

Covid-19 Salgınının Neden Olduğu Büyük İkilem: Okullar Tekrar Açılmalı Mı; Kapalı Mı Kalm..

RUSSELL, B. S., HUTCHISON, M., TAMBLING, R., TOMKUNAS, A. J., VE HORTON, A. L. (2020). Initial Challenges of Caregiving During COVID-19: Caregiver Burden, Mental Health, and the Parent–Child Relationship. **Child Psychiatry & Human Development**, 1-12.

REUPERT, A. VE MAYBERY, D. (2016). What do we know about families where parents have a mental illness? A systematic review. *Child & Youth Services*, 37, 98–111. <https://doi.org/10.1080/0145935X.2016.1104037>.

SEFEROĞLU, S.S. (2009). İlköğretim Okullarında Teknoloji Kullanımı ve Yöneticilerin Bakış Açıları. XI. Akademik Bilişim Konferansı. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi.

SHARFSTEIN, J. M., VE MORPHEW, C. C. (2020). The Urgency and Challenge of Opening K-12 Schools in the Fall of 2020. **JAMA** 324(2):133-134.

SHEIKH, A., SHEIKH, A., SHEIKH, Z., VE DHAMI, S. (2020). Reopening schools after the COVID-19 lockdown. **Journal of Global Health**, 10 (1): 010376. <https://doi.org/10.7189/jogh.10.010376> PMID: 32612815

SPRANG G., VE SILMAN M. (2013). Posttraumatic stress disorder in parents and youth after health-related disasters. **Dis Med Pub Health Prepared.** 7(1):105–10. <https://doi.org/10.1017/dmp.2013.22>

STAFF, T. (2020). **Amid surge in Israel virus cases, schools in outbreak areas to be shuttered**, **The Times of Israel**, <https://www.timesofisrael.com/amid-spike-in-virus-cases-schools-in-outbreak-areas-set-to-shutter/> adresinden 01/08/2020 tarihinde indirilmiştir.

UNESCO (2020). **Covid-19 Impact on Education Data. COVID-19 Education Disruption and Response**. The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, UNESCO. Paris, France

TARASAWA, B.(2020). COVID-19 school closures could have a devastating impact on student achievement. <https://www.nwea.org/blog/2020/covid-19-school-closures-could-have-devastating-impact-student-achievement/> adresinden 01/08/2020 tarihinde indirilmiştir.

TELLİ, Y. S. VE ALTUN, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (Online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), 25-34 . Doi: 10.32329/uad.711110

WORLD BANK (2020). **The World Bank Education Global Practice Guidance Note: Remote Learning&COVID-19** <http://documents1.worldbank.org/curated/en/531681585957264427/pdf/Guidance-Note-on-Remote-Learning-and-COVID-19.pdf>. adresinden . 23 /07/ 2020 tarihinde indirilmiştir.

WILDE, T. (2020) **Online gaming surge: steam breaks concurrent user record amid social distancing mandates**. <https://www.geekwire.com/2020/online-gaming-surge-steam-breaks-concurrent-user-record-amid-social-distancing-mandates/> adresinden 15/07/2020 tarihinde indirilmiştir.

YILDIRIM, A., & ŞİMŞEK, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

YILMAZ, E., MUTLU, H., GÜNER, B. VE DOĞANAY, G. (2020). **Veli Algısına Göre Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Sürecinin Niteliği**. Palet Yayınları: Konya